

ՖԻԻՐԱԹ

Պոռ տե՛ֆա, Հայկական չորսարժանա-
տա օլան Ֆիւրաթ նամ պիր Երեւոյ
Թիւրքէն վէ աիկէր Երեւոյ Արապ-
նա դաղէթանըն, մարթ 9 թարիխի վէ
580 նիւմէրօլու նիւսխէսինտէ, Ձէյթին
մէսէլէսինտէ տայիո, դաղէթամբոտա
տէրճ իտիլէն մէքթուպարտան պիրին-
տէ, կիւեա պիդ, Մարաշտա վէ Ձէյ-
թինտէ պոլուսնան Գաթօլիքէր իլէ
պաղը զէվաթա գարշը պիր թագըմ
իթթիրա վէ զէմմ վէ գատն Երեւոյ
տըր կիպի, վէ կիւեա ճէվապ օլարապ,
պիդէ գարշը, ալթմըշսաթըրտան իպա-
րէթ պիր պէնտ տէրճ իտիլի, վէ
պատիի թէսնճիւպ վէ թէսսիւթիմիդ
օլմուշ տուր :

Մէքթիւր պէնտին ճէրհ վէ թէքդի-
պինտէն էվվէլ, մէքթիւր դաղէթանըն
հալ վէ միւստէրիճաթը հագգընտա,
ճիւղիճէ մայիւմաթ վիրմէքիկի, Էհէմ-
միյէթտէն ատտ իտէրիդ :

Պոռ դաղէթանըն էնի վէ պօեու պի-
դիմ դաղէթանըն էն վէ պօեուտան,
Երեւոյ իւլէր բարմագ էնի ութագ
օլտուղու թագտիրտէ, Թիւրքէն Երեւոյ
186 սաթըր պէնտ վէ հալատիսաթ ի-
լէ, 35 սաթըր տախի իւսնաթտան ի-
պարէթ պոլուսնագտա տըր : վէ շէյ-
լէ քի, իլք սահիթէսինին, Թամ իւլ-
տէ պիր բաեը, Եանի Եօգարըր պօշ
օլտուգտան պաշգա, հէր հալատիս
վէ պէնտ արասընտա տախի պիր չօգ
պօշ Եէրէր լար տըր :

Վէ պոռ դաղէթա, հաթթաաա Եա-
լընը պիր տե՛ֆա չորսարժանագտա օլ-
տուղու թագտիրտէ, կիւեա միլք ու
վաթանա, մայիւմաթ վէ նասիհաթ վէ-
րիպ, խալքը թէնվիր իտէրէք խըտմէթ
իտէճէք տիր :

Նէ՛ գատար էսէֆ օլունանագ շէյ
տիր քի, պիդ պիր շախս օլտուղումուգ
հալտէ, Եէվվիյէ, Նիսպէթ վէ պագըլ-
տըրընտա, ալթը նիւսխէ չորսարապ,
վէ հէմտէ հէր շէյտէն պահս իտէրէք,
վէ օլտուգտա սէրպէսթէն սէյլէքէրէք,
իպատուլլահա խըտմէթ իտէպիլմէքտէ
իւքէն, Հալպ կիպի պիր ադիմ վիւա-
Եէթտէ իսէ, Րէսմի պիր դաղէթա,
հէմ պիդտէն հաթթաաա 36 տե՛ֆա Ե-
սիք չորսար ի խըտմէթ իթմէքտէ, վէ
հէմ տէ էն միւհիմմ պէնտ վէ հալա-
տիսլէրտէն մահրում գըլմագտա տըր :
վէ իշթէ պոլունտան տա աշիքար ան-
լալմագտա տըր քի, պէյլէ շէյլէր, հիւ-
քիւմէթէն ալիտ շէյլէր օլմագըրըն-
տան, վէ թապիւթիլլէ, իշթէ հիւ-
քիւմէթ զաղէթապը վարտըր Եա, քեա-
ֆի տիր տէնիլէքէ, խոսուսի դաղէ-
թալարս իհիթիւեա վէ սուհուլէթ կէօս-
թէրիմէտիկիւտէն, զէվալլը խալք, զու-
մէթի ճէհալէթտէ գալմագտա տըր :
վէ պոռ սէյլէտիկիմիդ սահիհիք, Եա-
լընը Ֆիւրաթ հագգընտա օլմագըպ,
իլլա, քեաֆթէյի վիլայէթիլէր դաղէ-
թալարը հագգըրընտա տախի էյլէ
տիր, շէյլէ քի, խալք պոլունարտան,
արդու օլունտան մէնթաթըն, պէլքի
Երեւոյ պիրին պիլէ կէօրէպիլմէքտէ
տէյիլ տիր :

Ֆիւրաթտա տէրճ իտիլէն մէքթիւր
մէքթուպոլն, Արք օղու թարագըն-
տան կէօնտէրիմիլ օլմասը, հէր նէ գա-
տար գանս օլունմագտա իսէ, շիլլին-
տէ իմագսը պոլունմագտաընտան,
հիւքմ օլունմագտաընտան տէրքեար
տըր : Ֆիւրաթ, պոլունտա իշարտան
մագսէտիմիդ, իմագսը սլմասընա է-
հէմմիլլէթ վիրմէք օլմագըպ, չիւնքի
պիդէ վագֆէտէն տէյիլ տիր, իլլա,
չունու անլաթտըրմագ տըր քի, սա-
հիպ մէքթուպ հէր քիմ իսէ, պիդիմ
դաղէթաաա տէրճ իտիլէն մէքթու-
պոլն զիլլինտէ, իմագ պոլունմագտա-
ընը պէնտան իլլէտիլի թագտիրտէ,

պիդպաթ քէնտիսի տախի իմագսընը
վագ իթտիրմէմիլ տիր քի, պոռ տա բէք
թօհաթ պիր շէյ տիր :

Մէքթիւր մէքթուպա նէքարէն,
կիւեա, Մարաշտա պոլունտան պաղը
էրմէնի միւթէպէրիլէր պիլէ, Մանդու-
մէտէ Երեւոյ թայիւպ իլլէյլէ-
րէք, վէ Գաթօլիքէրին քեապալա-
ճաւարընա մէքթուպար Երեւոյ,
մէքթիւր մէքթուպա, ասլա մէտիւալ-
լէրի պոլունմագտաընը, մագէտըր-
պիւրիմիլլէր իմիլ, Հալ պոռ քի, պիդ
քեապալաճաւ վէ Գաթօլիքէրէ գար-
շը հիլ պիր շէյ Երեւոյ, Եալընը
վէ պաշլընա, Արք օղունտան իսմինի
վիրմիլիլ տիր քի, Էհէր Մարաշտա,
Արք օղու տիլէք, քեապալաճաւ
վէ Գաթօլիքէր տիլէք օլունտա իսէ,
օլունտա պիդ գապուլ իթմէտիկիմիլ-
տէն, վէ մէքթիւր դաղէթաաա, պոլուն-
տան տա զիւտտէ պիր շէյսէյլէմէկէ
թէնէպիլլէ իտէմէյէճէկիմիդտէն, պոռ
գատարը քեաֆի սաեարըպ,

Շարքի Րումէլիտէ պոլունտան
Պուղարարա տաղըթըն, վէ մէք-
տարը 200 պինէ պալիդ օլան թիւքէնք-
լէրին պէհէրի իշին 650 ֆիլէնք թէվլի
գըլընտըր իշիտիլմիլ տիր :

— Գաթաաա թահաթի հուտու-
տունա մէմուր գօմիսիօն ճուսաա կիւն
Թիւրքէն բօսթապը, Տէրիսաաաթթ-
տէն հարէքէթ իթմիլ տիր :

Միւպատէլէթէն թախիլէյի մէ-
վագի մէմուրիլէթիլլէ օրատա պոլ-
ունտան սալթանաթը Մէնիլլէ գօմի-
սէրլէրինտան տախի, Երեւոյ Տէրի-
սաաաթթէն ավտէթ վէ մուվաթլէթիլլէրի
մէմուլ տուր :

— Րիւսթէմ բաշա հագրէթլէրիլլէ
Հօպարթ բաշա հագրէթլէրիլլէ, իթալ-
Եա թարաթլարընա սէյտահաթ իթ-
մէքտէ պոլունտան ինկիլթէրա գրա-
լիշաթնա, սալթանաթը Մէնիլլէ նա-
մէնա օլարագ, թէպիլլէրի գուտուլմ
գըմընտա Րօմաաա կիտէճէքլէրի Եա-
ղըմիլ իտի : Մէսէնըր դաղէթաաաըն
գալլիլլէ, ինկիլթէրա գրալիշաթ
թէպտիլլէ կէպէքտէ օլտուղունտան,
միւշարիլլէյիլլէն օրատա ագիլմէթի
շիմտիլլէ թէթիլլէ օլունտուլ տուր :

— Րալիկաթտան Երեւոյ թարաթլարընա
կէօրէ, Ալիսիս գօմանտանը Հայտար
աղա իլէ իլէրի կէլէնլէրտէն ալթմըշ գա-
տար զէվաթ, Շօօտար հիւքիւմէթ մէ-
մուրարը ալէյհիլտէ, պաղը հարա-
քեաթը նապէճատէ պոլունտուլ օլ-
տուգըրընտան տօյաեը թահիթը թէվ-
գըթա ալընմըշար տըր :

— Վագթըն ալտըրը մայիլմագ
կէօրէ, Րումէլիլ Շարքի Երեւոյ թարաթլարըն
միւթէթլիլլէ ապէր իգամէսի հագգըն-
տա ինկիլթէրա տէվլէթիլլէրէսմէ Պա-
պը Ալիեհ պիր լայիհա թագտիրմ իթ-
մէկէ մէմուր օլմուլ տուր : Րիւմէթիլլէ
կէօրէ, Պապը Ալի, մէքթիւր լայիհաեա
ճէվապ օլմագ իւղէրէ, տիւլէր մուտգ-
գամա նէգտինտէ պոլունտան սիւքէրա-
սընա միւթագըրէյի ումուլմիլէ կէօն-
տէրէքէք, ասաքիլի միւթէթլիլլէ ի-
գամէսի մատտէսինի գապուլ իթմէտի-
կիլլի, վէ Պուրկաա վէ իհիթիման կիպի
մէվաթըր միւթէթլիլլէթտէ իգամէյի ա-
սաքիլ հագգընըն, Պէրլին ահտնամէ-
սի մուլմիլլէ, տէվլէթի Ալիեհէ
այիտ պոլունտուղունտա պէնտան իլլէ-
միլ տիր : Թահիրաթը մէքպուրէնին
մագէլլէն տայիլ էհիլ վուգուլթտան ա-
լընտան մայիլմագ նագարէն, խաթի-
մէյի թահիրաթտա, Շարքի Րումէ-
լիլլէ ասաքիլի Օսմանիլլէ կիլմէք իսէ,
տէվլէթիլլէ իթթիտարըրընըն համ-
օլունտարագ, օրատա ինկիլլարըն քէս-
պի շիտտէթ իթմէսինէ սէպէպ օլաճա-
ղը, վէ ֆագաթ գօմիսիօն միւտ-

տէթի մէմուրիլլէթիլլէ թէմտիլլէն
րիդա կէօսթէրիլլէթիլլէ իշար պոլունտու-
մուլ տուր :

Պոռ պապտէ տէվլէթլէր Պալլինտէ
միւթագըրէ վէ մուլապէրէ տէվալմ
իթմէքտէ իմիլ :

— Թարապղօնտան մարտ 20 թարիլի
իլէ Մէսէնըրա Երեւոյ :

Պուրաաա գայիլմէ իշին իթթիլապ
օլունտան սօն թէտպիր Եհալիլի տիւշարը
խէվթ իթմիլ տիր : Պիր հաթթա էվվէլ
լիւա պէշ Երեւոյ զուրուշա իւքէն, Թա-
րիլտան պիր կիւն էվվէլ 1200 տէն 2000
է գատար չօգմըշ տըր : Տիւքէթանլար
գաթապըպ սարաթլար շէքմէճէլլէրին
սագալմըշար վէ ֆրուլար տախի ա-
լընմըշ տըր : Պունտան իշին Էհալիլտէն
պիլլէրէթէսի ալարաա չալըշարագ տիլ
վէ թըրնագըրընտան ալթմըշ օլ-
տուգըրըն գայիլմէլլէրին ալթմը պոլ-
մագ իշին սօգագ սօգագ կէվիլլէրի
սէ տէ, ալթմը պոլմագալմըշար տըր :
Տէրիսաաաթթ բիշապընտան, գայմէ
720 տէ օլտուղունտան պաշգա մալիւ-
մագ Րէսմիլլէ ալընմագտաընտան,
վէ ալընտան խոսուսի խապէրլէր, թիւճ-
ճարարա գայմէ իլէ ալի ու իթալլէն-
մագտաըն պիլլէրիլլէրինտէն ումուլ
ալիլ ու իթա թաթիլ օլընմըշ տըր :
Եէվմը մէքթիւրտէ էյլլէր Րատտէլլէրին-
տէ ատամըն պիրի, 10 իլ 11 Երեւոյ
գայիլմէյի պիր իրաեա սաթըն ալտը-
րընտան, գայմէ օ ֆիւթաթլարտա գալ-
մըշ տըր : Պոռ կիւն Տէրիսաաաթթտէն
գայմէ հագգընտա ալընտան Էմրիլլէ,
գայմէյի 950 է ինտիրտիլլէր : Պունտան-
լա պէրապէր Էհալիլտէ Էհիլլէթ իստէ
իթմէմիլ, վէ պէյն էլ Էհալիլ պագըր
վէ կիւմիլլէ իլէ մուլմէլաթըն ինրասը-
նա չալընընտա իսէ տէ, պոռ մէսքիւ-
քեաթ խարիճէ չորսարըրընտան,
միւթըն օլմագտա : Պագըր ֆիւթաթը
160 տան 110 տալիլլէ : Պունտանլար
տիւքէթանլարըն ալմագտաընտան,
պիր խալլի Էհալիլ վալիլլէ միւրաճաթթ-
լա, վալի տէրհալ պաղը ֆրուլարը
ալտըրըն, վէ իսմէն պիր պոլունգ-
օկպալք էթմէյի պիր Երեւոյ իլլէր գալ-
մէքտէ սաթթմըշ տըր :

Էհէր վալի բաշա հագրէթլէրի, հիւ-
քիւմէթիլլէ գաթարընը Էհալիլլէ թէպ-
լիլլէ իթմիլ օլտա իտի, պոռ գատար
գօրգու հասըր օլմագ իտի : Էհէր գար-
շմըշտա պոլունտանլար Պրանըր իլէ
ինկիլլէ խալք օլտա իտի, պոլունտա
Երեւոյ լաթ իլէ խօշնուտ օլմագլար
տէյի գօրգուլապիլլի իտի, պոլունտա
Էհալիլլէ, Թիւրք տիր, վէ գայմէ սագ-
լաեանլարըն Էքսէրիլլէ տէ Թիւրքիլլէր
տիր, պոլունտա իգամ իթմէք վէ գօր-
գուլարըն տէթ իթմէք գօլայ իտի,
խոսուսի իլէ քի Թիւրքիլլէ, կիւնիլլէ
պիրինտէ ֆատիլաշն, պիւթիլլէ պոռ
պէլիլլէրտէն գուրթուլաճաղընա ինա-
նըլար :

Հիւքիւմէթիլլէ պոլունտան պէյլլէ գայ-
մէյի վէրիլլէ Երեւոյ գապուլ իթմէքտէ-
ճէյի գաթարընըն պէյլլէ պիրտէն պիրէ
Էհալիլլէ խապէր վիրիլլէսի Էհալիլլէն
քիլլիլլէ գարա ու զիւտանըն մուլմագ
օլմուլ տուր : Իշար թէտպիր իթ-
թիլապը Էհէր հալտէ լաղըմ իտի
իսէ, պոլունտա Երեւոյ քէպի իթ-
տիրմէլլէ իտի, շիմտի իսէ, Էհալիլլէն
Եհալիլլէ պոլունտան գայմէ պիր բա-
րա իթմէք օլմուլ տուր : Գայմէնին
պէյլլէ օլմագ պաշլընա պոռ Էհալիլլէ-
լէր իշին բէք ֆէնտ օլմուլ տուր, իշին-
քի, Էհալիլլէր մէքթիւր Էհալիլլէն
հիւքիւմէթիլլէ մուլապիլլէտա պոլունտա
տուղու զէման գայմէյի հիւսիլլէ սու-
րէթլէ գապուլ իթմիլ օլտուղու հալ-
տէ շիմտի պոլունտա միւթաթթա օլա-
րագ թէքմիլ վարիլլէթիլլէ իլլէնտէն իթ-
մէքտէ տիր : Թարապղօն վէ Էրգըրուլմ

Էհալիլլէրինտէ բէք չօգ գայմէ օ-
լուպ, խալք պէյնիլլէ գայմէտէն
պաշգա ագճէ կէօրիլլէմէքտէ տիր,
շիմտի քի գայմէ գապուլ օլունտաեոր,
պոռ իլլէ Էհալիլլէն Էհալիլլէ ֆագըր
հալլէ տիւշար օլմագտա տըր : Հիւքիւ-
մէթ, վէրիլլէր իշին մէթալիք, պէշ-
լիք վէ կիւմիլլէ իսթէեոր, հալ պոռ
քի Էհալիլլէ պոլունտան Եօգ քի
վիրսին, վէ Էհէր հիւքիւմէթ իսրար
իտէճէք օլունտա, Էհալիլլէն հալը
գաթուրէթի տէրէճէյի նիսաեեեք վա-
րաճագ տըր : Հիւքիւմէթ Էհէր Էհա-
լիլլէն Էյիլլէրին իսթէր իսէ, մէքթիւր
Էհալիլլէր վէ գայմէտէն պաշգա ագ-
ճէ պոլունտաեան սայիր վիլաեթլէր
հագգընտա մէթալիլլէր թատիլ իթ-
մէլի տիր :

— Ինկիլթէրա հիւքիւմէթի, ճուսաա
իլլէթի կիւնքի նիւսխէթլէրտէ նէյր օ-
լունտան թահիրաթլարտան միւթէթ-
ալի օլարագ, բրէնս Կօրպագօֆուն
մուլմիլլէ Մ. տը թիլլէ, 1878 Րուլի
հոկտ. 24 թարիլիլլէ, Լիվաթաաաա,
ինկիլթէրաըն Բէթրէսպուրկ սէֆի-
ր լօրտ Լօթթիլլէ շու աթիլտէք թէ-
լէկրաթնամէյի կէօնտէրիլլէ տիր :

Մէքթիւր հագրէթլէրի,
Մահը սապըրըն 12 (24) թարիլիլլէ
թարաթթ աճիլլէմէ կէօնտէրտի-
կիլլէ պիր նօթաը, վէ լէթթէն կէօն-
տէրտիլլէր պիր բագթթօնուն խիւ-
լաաաթըն ալիլ իլլէտիլլէ, վէ մէքթիւր
բագթթօն խիւլաաաթըն քէմալի թէ-
աճիլլէ վէ թէսսիլլէր գրաթ իթ-
տիլլէ : Լօրտ Տօնուկմօր, բրէնս Տօն-
տուգօֆուն քէնտիլլէ իլլէ վուգուլապու-
լան միւլաթաթընտա գուլլանտըր քէ-
լալլէրէ (զալթէն բրէնս Տօնտուգօֆ-
քէնտիլլէ պիր ֆէրտի մալուսա կիւ-
պի գօնուլաճաղընը Էվվէլլէ տախի
խապէր վէրմիլլէրէ), էյլլէ պիր Էհէմ-
միլլէթ վէ էյլլէ պիր մանա վիրմիլլէ
տիր քի, պոլունտա, պէնտէնիլլէ աս-
լա հագգըն կէօրիլլէմէքտէ տիրլէր :
Րուսիտ հիւքիւմէթի, Էթքեար վէ նի-
եաթը սուլհիլլէրտէն վէ միւսալլէթ-
քեաթանէսի հագգընտա, օլ գատար
ինքեար գապուլ իթմէք իպաթլար
կէօսթէրմիլլէ տիր քի, մէմուրարըն-
տան պիրինին սըրթ խոսուսի օլան
պիր միւլաթաթտա աղընտան գալըն-
տըր քէլիլլէր իշին, տէլլիլլէ մէք-
քիլլէրին խալիլլէր իւղէրին ճիւղի-
ճէ շիւպէն իթմէքիլլէ, հագգընտէն
բէք միւլքիլլէ տիր : Պունտան պէ-
րապէր շու հալտէն օլարաթը քէհար
քէտէր իտէրէք, Պուլաթիլլէրտանտա
պոլունտան գօմիսէրիլլէրին Երեւոյ
լէ պիր թէսսիլլէր շալեան խէթաաա
պոլունտաաաընը ինթաթտէն կէրի
տուրմագաճաղըմ Պոռ միւսալլէպէթլէ
գաթըն ալընտէլլէրինիլլէր Բէսմէն թէ-
մին իտէրիլլէ քի, մաթ պոլլիլլէ մուլաթա-
լալլէ, Պէրլին մուլաթտէսինիլլէ լաղըմ
օլան քեաթթէյի իհիթիլլէ իլլէ իճ-
րա իթթիլլէր, վէ ումուլլէն աղըն օ-
լունտան սուլհիլլէ ասայիլլէ, մուլաթտէնին
շէրան ինրասըն Էսաթը իւղէրին թէ-
սիս իլլէմէք նիլլէթիլլէ պոլունտա
ղունտան, գաթը իմքեարթօրիլլէ պէն-
տէկեանընտան հիլլէ պիրինին շու խաթ-
թը հարէքթտէն խոլուլլէ իլլէմէսի,
վէ Երեւոյ պոռ խաթթը հարէքթթէ
այիտ օլան վագալիլլէ խիլաթթտա
պոլունտաաա, ասլա ճայիլլէ տէյիլլէր :

— Պրանտան Մօնպրիլլէ շէհրինտէ
Տէշան իսմինտէ պիր գատըն, մայիլ-
ղուլ վէ պիր իթթիլլէրագ գըրընը պօ-
ղուլ թէլլէթ իթմիլ օլմագլա, մուլաթ-
քէմէսի պիր ինրա գաթլէ հիւքիլլէ օ-
լընմը վէ մայիլլէ ուտ միւլապէտէն
քիլլէրէք ճէպաթըլա միւլաթաթ գըրըն-
մըշ տըր :

ԱԶԳԱՅԻՆ

Տիւնքի կիւն միլէթիմիզին Հասու- նիսթ գրքմընն, Պէյօղլուստա Աղա ճափ ճիվարլարնտա վագը Ս. Աստ. ուաժաժին քիլիսէսինտէ, քէմալի թանթանա վէ շաշաա իլէ վէ Հասուն էֆէնտի հազրէթլէրիլէ Լաթին բիս. գօպօսու մօնսէնտօր կրագէլլի վէ սա- յիր Լաթին վէ Հալէպի Գաթօլիք բէ- հապլին վէ միւթէ պէրանք վէ խընճա- խընճ իղալ համ հաղըր պուլունտուգ- լարը հալտէ, Աղարեան սէրբիսգօպօս թարաֆընտան գուտտասը շէրիֆ թագ- տիս օլունմուշ, վէ ազգպինտէ Բաբա հազրէթլէրի իլին տուալար օգունտու- ղու կիպի, Ալիք Անթուան էֆէնտի թարաֆընտան տախի թիւրքէ լիսան իլէ, Էրմէնի Դաթօլիք բաթրիգիլիք վէ կաթողիկոսալղունուն Հասուն է- ֆէնտի հազրէթլէրինէ իհալէ օլունտը- ղը իլին, զաթը հազրէթի Բատիշահի- ետէ, սատրապամ հազրէթլէրինէ վէ վիւ- քէլայը ֆիխամ հազարաթընա խիթա- պէն տուալար սէօլէնիլմիշ, վէ խալգ- թարաֆընտան տախի ամին պաղըրըլ- մըլ տըր:

Քիլիսէ տուալարընն խիթամընտան սօնրա, միւթէպէրան վէ սայիր խալգ պիր տայրիլէ յի մախուսէյէ կիտէրէք, էվլէլա, Հասուն էֆէնտի հազրէթլէ- րինին բաթրիգիլիք վէ կաթողիկոս- լուղունտան տօլայը զաթը հազրէթի Բատիշահիէ թագաթիմիտիլմէք իւզրէ եինէ Անթուան Ալիք էֆէնտի թարա- ֆընտան պիր թէշէքքիւրնամէ սուրէ- թի օգունմուշ, վէ պու թէշէքքիւր- նամէ էհալի թարաֆընտան իմգա իտիլ- մէկէ պաշլանըմըլ, վէ տիկէր թարա- տան ումուրը ճիսմանիլէնին հալլ ու թէպիլիէսինէ մէմուր օլմագ իւզրէ, էհալինին գուրասըլլա ինթիխապ օ- լունճաճագ օլան 12 քիշիտէն միւրէք- քէպ պիր ալամ մէնիլինին սուրէթի ինթիխապընք վէ քիմլէր թարաֆըն- տան գուրա վէրիլէնէկինի, վէ սայիր մուամէլաթը իպթիտաիէյի թէգէք- քիւր իտիպ գարարաշտըրմագ իլին, ալթը քիշիտէն միւրէթթէպ մուվագ- գաթ պիր գօմիսիօն թէշէքիլինէ գա- ռար վիրիլիլ, վէ պու գօմիսիօ- նուն գուրա իլէ ինթիխապ ի- տիլմէտիլինտէն տօլայը, հաղըր պուլունտանարտան պաղըլ ըր պէյնին- տէ ճիւզի պիր գիլլ ու գալ վուգու- պուլմուշ իսէտէ, մուալիսարէն մէգ-

քիւր գօմիսիօնուն մէմուրիէթի մու- վագ գաթ վէ չէնտ կիւն իլին օլունտը- պէեան իտիլէրէք, օլ պապաէ էքսէ- րիէթ մուվագաթ իթմիշ, վէ լա- քին մէգքիւր գօմիսիօն տախիլինտէ Մըսըրլը Օննիկ պէյին իսմի տախի պու- լունմասը իտտաա իտիլիլինտէն, պու խուսուս գապուլ օլունմուշ, վէ պինա- պէրին զիք օլունտն գօմիսիօնա, թըն- կըր եւվէր բաշա, թընկըր կարապե- տիկ էֆէնտի, Մըսըրլը Օննիկ պէյ- Մըսըրլը Անտոն պէյ, Բիւրէնան Կո- միտաա էֆէնտի վէ Աղարեան Յովսէփ էֆէնտի ազա նասպ ու թային գըլըն- մըլար տըր:

Եւվիմ մէգքիւր ազալմար տախի Բանկալիտէ վագը Յրէն քիլիլին Սէնթ- Էսթրի քիլիսէսինտէ, մէգքիւր քիլիսէ- նին գարուսունտա եաղըրըլը իւզրէ, «Էրմէնի-Գաթօլիք քիլիսէսինին քէս- պի ֆիթուհաթ իլլէտիլի իլին», Մօն- սէնտօր կրագէլլի «Ձըքը Աստուած գօ- հաբանմըլ տուալար օգունմուշ, վէ Հասուն էֆէնտի հազրէթլէրիլէ միւ- շարիլէյին թահթը իտարէյի ըուհա- նիէսինտէ պուլունտան միւթէհալիգա- նը ըէհապլին վէ միւթէպէրանք ալամ տախի հաղըր պուլունմուշար տըր:

(Ճիւմաա կիւնքի նիսիսէմիզէ տէրճ իտի- լէն Մէրգիֆուն մէթուպունտան պագըլ- յէ վէ խիթամ)

Ահա տայալիս ազգօգուտ գործերով գարդարուն փառաւոր անցեալ մը ու- նեցող Եղեւսեանի մօտերս մեքենայա- քար ձեւը ձգած առաջնորդական տե- ղապահութիւնն, որ Եղեւսեանի հա- մար նոյն իսկ առաջնորդութիւնն ըսել է, Ազգային Խառն ժողովն իր իմաս- տուն խորհրդակցութեամբն կը վաւե- րացնէ այս անգամ իսկ Արդ-մի հար- ցունա կ'ուղղեմք առ Եղեւսեան: Եթէ Ամասիոյ գաւառի ազգային գործե- րուն նախագահել կուզէիր, ինչո՞ւ ա- առաջնորդութիւնէ հրաժարեցար: Իսկ եթէ յիշեալ գաւառէն, ըստ ֆրիստօ- սի հրամանին, հողաթափիք փոշիներն թօթափելով դուրս ելլալ կ'ուզէիր ինչո՞ւ առաջնորդական տեղապա- հութիւնը կ'ընդունէ: Այսպիսի հար- ցում մը ալ առ կեդրոնական վարչու- թիւնն: Եթէ Ամասիոյ գաւառն Ե- ղեւսեանի ազգօգուտ առաջնորդական կառավարութեանը պէտք ունէր, ի՞նչ- չու գայն Եւլէսիոյ մի վանքի մէջ բան- դարկել կը վճռէ: Ինչո՞ւ նորա հրա- ժարականն կ'ընդունի: Իսկ եթէ Ե-

ղեւսեան առաջնորդութեան անար- ժան է, ինչո՞ւ ի մէջ այլոց, այս անգամ նորա առաջնորդական տեղապահու- թիւնն կը վաւերացնէ, ընթերցողաց կը թողում խելամաղ: Ալ գացէք, Ազգային ժողովուն խորհրդակցու- թեանցը և վաւերացմանցը արժէքը հասկսցէք: Լրագիրներ կը կարդաք: Դեռ շատ գաւառներ, առաջնորդաց այսպիսի խնդիրներով յուզուելու վրայ են, Ազգային ժողովոյ վճիռներուն անխալ գործադրութեամբն, և նորա՝ առաջնորդներն ամէն վտանգներէն պաշտպանելու հսկողութեամբն, իբր թէ այս առաջնորդ եպիսկոպոսներն իրեն աւատառուներն (վասալ) եղած ըլլալին . . . :

Վերջապէս, Հայեր, հսկեցէք Ազ- գային ժողովոյ ընթացիքը վրայ: Նո- րա ամեն մէկ վճիռներն, առանց քննադատելու, ազգօգուտ մի համա- լէք: Այո, քանի որ նա ինչ որ կա- րող է ընել Հայ ժողովրդեան գոնէ ներքին բարեկաւութեանը ու յառա- ջադիմութեան համար, այս ընել չու- ղէր, կամ անփոյթ, միայն իւր շահուն կը նայի. ալ ո՞վ կարող է հաւատալ թէ նա միշտ ազգային յառաջադիմու- թեանը նախանձախնդիր, անվեհեր ու անձնանուէր աշխատող է: Վասնզի Հայաստանի յառաջադիմութեան էա- կան խոչնդոտներն մի միայն փիւր- տներն ու Ձերքէղիներն կը կարծէ: Այլ ընաւ առաջնորդական և ներքին խը- ուղիւթիւնը և յուզմունքը յարուցա- նող Հայ ֆիւրստներն ու Ձերքէղիներն պատժելու և մէջ տեղէ վերցնել հոգ- տանելու չաշխատիր, յօրինակ այլոց, և որոնց գործադրութեանցը համար ոչ վեհաժողովի, ոչ Եւրոպական օգ- նութեանց և ոչ զինու զօրութեան կը կարօտի. այլ իր անցնանուէր, անկողմ- նակալ և արգարացի խորհրդակցու- թեան ու վճռոյն, մանաւանդ իր վը- ճիռներն անյապաղ գործադրելու հայ- րենասէր կամքի մը: Լաւ ևս թէ կայ- սերական արտօնութիւնը ունի ինչպէս առաջնորդներ կարգելու նոյնպէս զա- նոնք պաշտօնանկելու որք կը յուզեն զազգէն:

Ահա, ինչպէս տեսանք Ազգային Ժո- ղովն քանի որ այս ներքին խառնակու- թեանց դարման մը ըրած չէ և ընել իսկ չուզէր, որ իշխանութիւն և կա- րողութիւն ունի ընելու, այլ կելլայ ընել կը ձեւանայ Ազգին առաջը այն բաներն զորս գործադրելու իր սահմա-

նադրական իշխանութեան յըշանէն դուրս է: Ի՞նչ անուն պէտք է տալ այս քաղաքականութեան: Խաբեքա- յութիւն:

Հուսկ ուրեմն Հայեր, մանաւանդ դուք ով Ամասիացիք և Մարգուանցիք, ձեր յոյսը ազգային ժողովներու խոր- հրդակցութեանցը ու վաւերացմանցը վրայ մի՛ դնէք բնաւ: Ձեր բոլոր գոր- ծերն ձեր առաջնորդն կոչուած եկե- ղեցականներուն մի՛ յանձնէք բոլորու- վին: Ձեր գործընդուն բարեկարգու- թիւնը ու յառաջադիմութիւնը ազ- գային ժողովներէ և առաջնորդներէ մի՛ սպասէք: Այլ համագոյնեցէք յոյսեր- նիդ նոյն իսկ ձեր վրայ դնելու: Ամէն ինչ ձեզմէ սպասելու: Միւթեամբ, առանց զոհուելու առաջնորդական մե- քենայութեանց, և անձնանուէր աշ- խատելու յօգուտ ձեր և ազգային շա- հուց, այն է ի բարեկարգութիւն և ի յառաջադիմութիւն ձեր գործընդուն որք միայն կարող պիտի ըլլան ազգեր- նիս բարեկաւելու և զձեզ առաջնոր- դական վատթար վարչութեան ճնշու- մէն ազատել ի յառաջադիմութիւն Հայ- կական նպատակէտին: Վասնզի Հայ- կական խնդրոյ պաշտպան ապ- պիլին կեդրոնական վարչութիւնն չուզէր ը- նել ինչ որ կարող է ընել, այլ ընել այն բաներն զորս կարող չէ ընել:

Ուստի, խմբագիր տէր, դուք որ զազգէն այսպիսի յուր ընթացներէն խորչեցնելու և ի բարին յորդորելու արագան նպատակին անվեհեր ազ- գասիրաբար միշտ կ'աշխատէք գրական ասպարիզին մէջ, երբեմն իսկ միջա- դարեան հայածմանց տոկալով անյու- սահաա, աներկբայ եմ, որ պիտի բա- րեհաճիք ներկայս ազգօգուտ լրագ- րիդ մի էջն հիւրընկալել ի լուր և յօ- գուտ Հայ հասարակութեան:

Ընդունեցէք տէր, իմ խորին շնոր- հակալիքս յառաջագոյն:

1879 Վեպր. 27 Յ. Չամչեան
Կ. Պօլիս Մարգուանցի

Հէլէ համո օլունն քի, շու գատար սէնէլէրէն պէրու պաղըրըպաղըրըպ խապէր վիրմէքտէ օլտուղունմուզ պիր սահիհիլի, պու տէֆա պիր զաթ, գա- լէմ մէյտանընտա իգըրա վէ իզհար իլ- լէմէքիլէ ճէսարէթ իթմիշ տիր. հա- գըգաթէն պու ճէսարէթլէրի, պիգիմ իլին պիր թէսէլլի, վէ քէնտիսի իլին տախի, հիշ տէյիլ իսէ թարիխ նէգ- տինտէ, պիլիլէք պիր շէրէֆ սաեքը-

ՄԵՐՄԵՐԻ ԵՆՀՈՒՏԻ

« 1 »

ՄՈՒԳԱՏՏԵՄԷ

ՔԻՒՐԷՑԻ ԱՐԶԸՆ ԻՔԻ ԳԸԹԱԼԱՐԸ

Քիւրուքիս ԱՐԶԸՆ Պէյրինի նամ տար պողազ իլէ այլըրմը օլան իբի գըթալարը- նըն սօն սիւսըլարընը, եանի Սիպէրիա իլէ Սիւրիգայի շիմալինին . . . իգսիք չէօլէր- տէն միւրէթթէպ պուլունտան գընըլարընը, Գուլթի (1) օգեանսուն տայիսի պուլարը,

(1) Տիւնեա պի գարպուզ շէրինտէ օ- լուպ, Երիլիլի տէօրթ սաաթտա քէնտի իւզըրինտէ տէօնէրէք, կիճէյի վէ կիւն- տիգիւ հուսուլէ կիթրոտիլինտէն, իւզէ- րինտէ տէօնէն չիգիլլէ մէկը իսմի վէրի- լիպ, վէ մէգքիւր չիգիլինին իբի ուճունա եախստ քիւրէյի արզըն իբի պաշլան տա- խի քաւաթ թէսիլլէ օլունտը, եանի պիրի- սի գաւաթ շէսէ վէ տիկէրի գաւաթ ճէսաթէ Վէ քիւրէյի արզըն տէօրթ բայտա իւշ- բայտ տէնիգ օլուպ, վէ մէգքիւր անա տէ- նիգիլէր Ոգեանս իսմի վէրիլտիլինտէն, գուլթի Ոգեանս տէնիլտիլին հայտէ, մէգ- քիւր գուլթալարա եագըն պուլունտան տէ- նիգ անալըլաճաղը ալիքեար տըր:

գուլթալարի գուլթաթմագտա տըրլար:

Մանը իլուլ պիթմիլ օլուպ, վէ սօն պա- հար գուլթիլլէրի իլէ բօլրաղ ֆուրթունա- լարը պաշլամըլ օլտուգլարընտան, դայէթ գըստ վէ մուսիպէթէնիլիք . . . գուլթի կիւնտիգիլէր, եագընտա, կիճէլլէր թահ- վիլ օլմագ իւզրէ տիրէր:

Հարէթլէթի լաղըմէտէն մահրում, վէ տունուգ զիեալարըլլա, գօնու ընք մօրա եագըն պիր մաի ընքտէ կէօրիւնէն բուլի ասիւմանը թէնվիր իլլէնէն աֆիթալըն գուրը (1) պի բէրթէվի, տահա հէնուգ ո. ֆուլուգ տան եոգարը երէքսէլմիլ պուլուն- տուղունտան, կէօղլէր ալմագ վէ ինթի- հաար կէլմէգ օվալարը գարաեան գարա- րըն, կէօղլէր գամալթըրընը զիեալարընա նիսպէթլէ, բէք սօլիուն պիր հալտէ կէօ- րիւնմէքտէ տիր:

Մէգքիւր օվալար շիմալ թարաֆընտան սիեան վէ հէյպէթլու սիվիր գաեալար իլէ մահաղունտ պուլունտալ, վէ հարէքթտէն պի պէհրէ վէ մահիճ թէնլէրի թա երիաղլար- տալ, գարըլ . . . պուլունթլար իլինտէ զայպ- մուշ, վէ տալկալար եէրինէ պուղ տաղ- լարընա մալը, վէ թաշ կիպի տօնմուշ օ- լան պահըր մուհիթ իսէ, մէգպուր գաեաա

(1) Կիւնէլին վէ այլն վէ սայիր եւլ- տըլարըն կէօրիւմիլգէ կէօրիւնէն շէլը ու հէյպէթլէրի գաւաթ թապիր օլունտը, եանի գուրըն շէմա, գուրըն գամէր միսիլլու:

լարըն տիվլէր կիպի ագիմ երզընթըլարըլլա սէթր իտիլմիլ պիր հալտէ պուլունտագտա տըր:

Մէգքիւր օվալարըն շարք թարաֆըն- տա վագը Սիպէրիանըն հուտուտու շար- գընէսի օլան Ուլիքին պուրնունուն իբի թէ- բէլլէրի արասընտա, գօնու եէլլի ընքտէ պիր չիլլի կէօրիւնմէքտէ, վէ տէնիլին սուլարը իսէ, զայլթէ ճէպիմ վէ պէեաղ պուղ բարալարընը . . . օրալարտան ա- ղըր աղըր սիւրիւքէյիլ կէօթիլմիլբէքտէ տիրէր:

Վէ, իշթէ Պէհրինկ պօղաղը տէնիլլէն մահէլլ տէ օրասը տըր:

Նիհայէթ, մէգքիւր պօղաղըն էն երիւք սէք մահէլլէրի էօթէսինտէ, եանի, Ամէ- րիգայի շիմալինին թա սօն ուճարընտա, բալաեաղ թալարը երզընթըլարընտան միւրէթթէպ պուլունտան կապուրնու նամ պուրուն երէքսէլմէքտէ տիր:

Շու վասի վէ թապէն խարապ մահէլ- լէքտէ, պիր սուրթի գատիմէտէ հիւքմ իթմէքտէ պուլունտան տէնլէթլու սուգլար- տան, թալար շաթլարմագտա, աղաճար եաթըլմագտա, վէ երէլէք սըլըլալ, տօն- մուշ նէպաթաթ թէքլէրի, տիշարը ֆըր- լամագտա օլտուգլարընտան, ինսան էվ- լաեղընն օրալարտա թէշթաթթուն վէ թէ- մէլլիլ իտէմէտիլի, վէ էօլլէ պիր մէրքէ- ղի սէրտ ու օրապ վէ մէվթ ու զալեա . . . պուլունտան իլլիլին, էօղլէթ հալլինէ, ֆէր-

տի վահիտին ճէսարէթ իտիլ վէ թէհամ- միւլ կէթիլմէտիլի անալըլմագտա իւշ տէ, պու ճիւմէ տախի . . . դարիպ հալ, Պէհ- րինկ պօղաղըլլա . . . պըրմուլ օլան, վէ ի- քի Կիւնեանըն սօն հատալարընը թէշթիլ իլլէնէն մէգքիւր չէօլլէրին գարալը իւզըր- լէրինտէ, պաղը անագ իլլէրի տախի միւ- շահէտէ օլունտագտա տըր:

Ամրիգա գըթալարընտա պուլունտան իլլէրին ուճագ լըլըլարընա, վէ խաֆիֆ սու- ընթտէ պաղըլմըլ օլտուգլարընա նագաթն, պիր գատըն անագլարը . . . իլլէրի օլմա- սը, վէ մէրգուլէնին իսէ մէգքիւր պօղաղ- տան վէ Սիպէրիանըն գարըլ օվալարտան էօթէտէ պուլունտան գաեալըլարա . . . օղըու կիթիլպուլունտալը վէ մօլտմագտա տըր: Հայ պու քի, Սիպէրիա թարաֆընտա պուլունտան իլլէր տահա իրիճէ վէ տահա տէրինճէ օլտուգլարընտան, օրալարտան տախի պիր էրքէք կ'շմիշ, վէ մէրուումուն տա մէրգուլմէ կիպի մէգքիւր պօղաղա տօղ- րու թէվէճիւհ իթմիշ պուլունտալը անյա- շըլմագտա տըր:

Մէգքիւր իլլէրէ նագաթէն, մէրգուլ- էրքէք իլէ մէրգուլմէ գատընը, իբի տիւն- եանը պիր պիրինտէն թէֆրիդ իտէն տէ- նիգին ալըլընտա, գարըն պէ գարըն կէօ- րիւլէպիլմէք իւմալիլլէ եօլա չըգարաղ, քիւրէյի արզըն պիր պիրինէ մուխալիֆ ի- քի ուճարընա գատար կէլմիլ օլտուգլարը գանն ու գընաա օլունտագտա տըր:

Գալաթա առ Բենճէնպիհ-բազարընտ
Նօ . 41 Իրսի խանընտ